

glamour - *večerná toaleta* ženy z 50.rokov; celková úprava dámy na večer v podobe holywoodských hviezd; trblietavé materiály, veľká dekoltáž na chrbte, priliehavá línia, *šperky*, *strass*; pozri *móda*, *disko-štýl*; *odev*

glass fibre - sklené vlákno, *fibrglas*; pozri *sklo*

glasgowská škola - okruh vplyvných moderných umelcov a dizajnérov, ktorí sa začali združovať v Glasgowe , Škótsku v roku 1870 a ich aktivity rozkvitali od 1890 do niekedy okolo roku 1910; reprezentované skupinami The Four (tiež známy ako Spook škola), Glasgow Girls a Glasgow Boys; boli zodpovední za tvorbu označovanú ako Glasgowský štýl; Glasgow zažil ekonomický boom na konci 19.st., čo viedlo k návalu výrazných príspevkov do secesný hnutia, a to najmä v oblasti architektúry, interiérového dizajnu a maľby; Glasgowský štýl je synkretistickou zmesou vplyvov, vrátane keltského Revivalu, hnutia Arts and Crafts a japonizmu (pozri *japoneria*), ktorý našiel obľubu po celom modernom umení kontinentálnej Európy; pozri *škótske umelecké skupiny a združenia*

Margaret MacDonald (maliar a sklársky výtvarník)

Charles Rennie Mackintosh (uznávaný architekt)

Frances MacDonald

Herbert Macnair

http://en.wikipedia.org/wiki/Glasgow_School

glasgowski umelci - pozri *škótski umelci*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artists_from_Glasgow

Glass James William Mladší - (†1855); americký maliar historických námetov; pozri *historizmus*



J. E. Glass Ml.: Richard Levie srdce na ceste do Jeruzalemu (1850)

Glastonbury - v súvislosti s heslom *Jozef z Arimatie*: v *legende* sa uvádza, že Jozef zachytil krv z Kristovej rany do misky (pozri *sv. grál*) a pricestoval do *Anglicka*, kde založil prvý kresťanský chrám v Glastonsbury

Glastonburský grál - sklená miska nájdená v studni kláštora v Glastonbury, kde sa mal nachádzať ostrov *Avalon* späť s Artušovskými legendami; roku 1191 mnísi v benediktínskom opátstve v Glastonbury našli dubovú rakvu, na ktorej bol pripevnený olovený kríž s drobným písmom; text hlásal, že tu leží rytier Artuš na ostrove Avalon; mnísi rozšírili svoj nález podporili svoj nález legendou, že vraj *archanjel Rafael* povedal *Jozefovi z Arimatie*, aby svätý grál premiestnil z *Judey* na blahorečené ostrovy na Západe; Jozef obchodoval s cínom a takúto výpravu do Anglicka už predtým podnikol; v Glastonbury dal Boh Jozefovi z Arimatie znamenie, aby ukončil svoju púť a založil tu skromné stredisko kresťanskej viery; neskoršie tu vzniklo opátstvo; *legenda* pokračuje príbehom o Henrichovi VIII., ktorý roku 1485 prerušil svoje vzťahy s rímskokatolíckou cirkvou a dal zničiť všetky jej kláštory; mnísi z opátstva, skôr ako prchli, hodili svätý grál do kláštornej

studne opátstva; miska dostala názov „glastonburský grál“; jedná sa o sklenú misku s priemerom 15cm, čiastočne priesvitnú, z modrého skla v ktorom sú plátky lístkového striebra; v tmavších miestach farba nadobúda tmavý modrozelený tyrkysový nádych; neskoršou analýzou sa zistilo, že miska pochádza z Benátok a ide o techniku *millefiori* zo 16.st. (známu už predtým na Strednom východe a Egypte) alebo zo Stredomoria; studňa, kde mníši misku objavili, dostala názov „Studňa kalicha“; nachádza sa na mieste, kde vyviera prameň železitej vody, o ktorej sa traduje, že má liečebné účinky (mohlo by ísť o tzv. primárnu vodu z ložísk spred tisícami rokov); pre svoju červenú farbu symbolizuje veriacim Kristovu krv; pozri *svätý grál*

<https://www.google.sk/search?q=Glastonbury+Grail&esqv=2&biw=1855&bih=995&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiBsLbGjLTKAhWD0xQKHcl1AIQQsAQIYQ>

Glauka - v gréckej mytológii dcéra tébskeho kráľa Kreónta, milenka Iásona; aby sa dostal na trón, opustil pre ňu Médeu a tá sa Glauke pomstila tým, že jej darovala svadobné rúcho, ktoré sa na nej vznietilo a zapálilo aj celý palác; podľa inej verzie sa menovala Kreusa; pozri *Médea*



B. Moncornet podľa Remigio Cantagallina: Hudobná bárka riadená morským bohom s Glaukou a Tritónmi (rytina, lept, 17.st.)

Glaukos - v gréckej mytológii:

- 1.nižší morský boh; pozri *bohovia vodní*
- 2.kráľ Korintu, syn Sifya a otec hrdinu *Bellerofónu*
- 3.syn *Mínoa* a *Pasifae*

Hall: v gréckej mytológii bol Glaukos rybár, ktorý bol náhodou premenený na morského boha alebo na morského *kentaúra* potom, čo rozžul niekoľko stebiel čarovnej trávy; zamiloval sa do *nymfy Skyllly*, ale tá pred jeho nadbiehaním prchala; *Kirké*, čarodejka, ktorá Glauka milovala, premenila Skyllu na psiu príšeru, aby tomu nadbiehaniu zabránila; Skyllu je zvyčajne vidieť, ako prechádza pred Glaukom; šplhá sa na skalnatý breh; Glaukos za ňou dvíha paže a má podobu morského boha s bielou dlhou bradou, s plutvami namiesto rúk a so skrúteným rybím chvostom

-v súvislosti s heslom *morský muž*: ďalší pozoruhodný *Merman* v gréckej mytológii bol Glaukos; narodil sa ako človek a zoznačiatku žil ako rybár; jedného dňa, keď rybárčil, videl, že ryba, ktorú chytil, skočila z trávy do mora; jedol niektoré z trávy a uveril, že má magické vlastnosti a cítil

neodolateľnú túžbu byť v mori; skočil do oceánu a odmietol sa vrátiť na zem; bohovia mora neďaleko počuli jeho modlitby a premenil ho v boha mora; *Ovidius* ho vo svojich *Metamorfózach* opisuje ho ako modrozeleného muža s rybím telom tam, kde boli nohy

www: Glaukus bol odvážny Trójan, ktorý bojoval s Tydeom; *Diogenes* zaujatý jeho statočnosťou a ušľachtilým vzhľadom sa ho pýtal, či je nesmrteľným bohom v prestrojení; hoci *Aténa* už skôr Diomedovi povedala, aby obával nesmrteľných, Diomedes prejavil svoju pokoru slovami „Nebudem bojovať proti žiadnym ďalším nesmrteľným“; Glaucus mu rozprával príbeh o tom, ako on pochádza z *Bellerofónu*, ktorý zabil *Chimairu* a *Amazonky*; Diomedes si uvedomil, že jeho dedko Oeneus bol hosťiteľom Bellerofona, preto Glaucus a on musia byť tiež priateľmi; rozhodli sa nebojovať proti sebe a Diomedes navrhol výmenu ich zbrojí; mazaný Diomedes však iba vymenil svoju bronzovú za Glaukovu zlatú; odrazom tejto príhody je výraz „Diomedova výmena“



A. Spranger: Skylla a Glaukos

Glaur - zrejme od slova glory – „zlato“; v *severskej mytológii* je Glaur bohyňa, pravdepodobne dcéra Surt; Glaur bola manželka boha *Mundilfari*, matka boha mesiaca *Mani* a bohyne slnka *Sól*; pozri *severskí bohovia*

<https://es.wikipedia.org/wiki/Glaur>

glazúra - sklovitá poleva na vypálenej/príp. nevypálenej *keramickej* nádobe, ktorá chráni nádobu pred priesakom, dodáva lesk, tvrdosť povrchu, farebnosť a dekór; rozdeľuje sa podľa vzhľadu (farebná, bezfarebná, listrová, kryštalická) ; podľa spôsobu prípravy (surová a fritová); podľa tavitelnosti (nízke teploty do 1000°C, stredné do 1200°C, vysoké do 1500°C); podľa zloženia (solné, olovnaté, borité, vápenaté, živcové); podľa upotrebenia (porcelánové, kameninové, tehlové, hrnčiarske ap.); zmes surovín (kremeň, *kaolín*, vápno, črepy príp. farebné oxidy) sa nanáša liatím, namáčaním, striekáním na vopred vypálený/nevypálený výrobok a po zaschnutí sa nataví; pozri *engoba, krakelovanie, coperta, lister, nadglazúra*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Glazura>



L. E. Melendez: Zátišie s chlebom, šunkou, syrom a zeleninou (bodegón, 1772)



L. E. Melendez: Zátišie s čerešňami, marhuľami a džbánom z keramiky z Tavalera de la Reina (bodegón, 1773)



L. E. Melendez: Citróny, bomboniéra a nádoby (bodegón, 18.st.)



A. Anker: Zátišie s časovým servisom (1910)



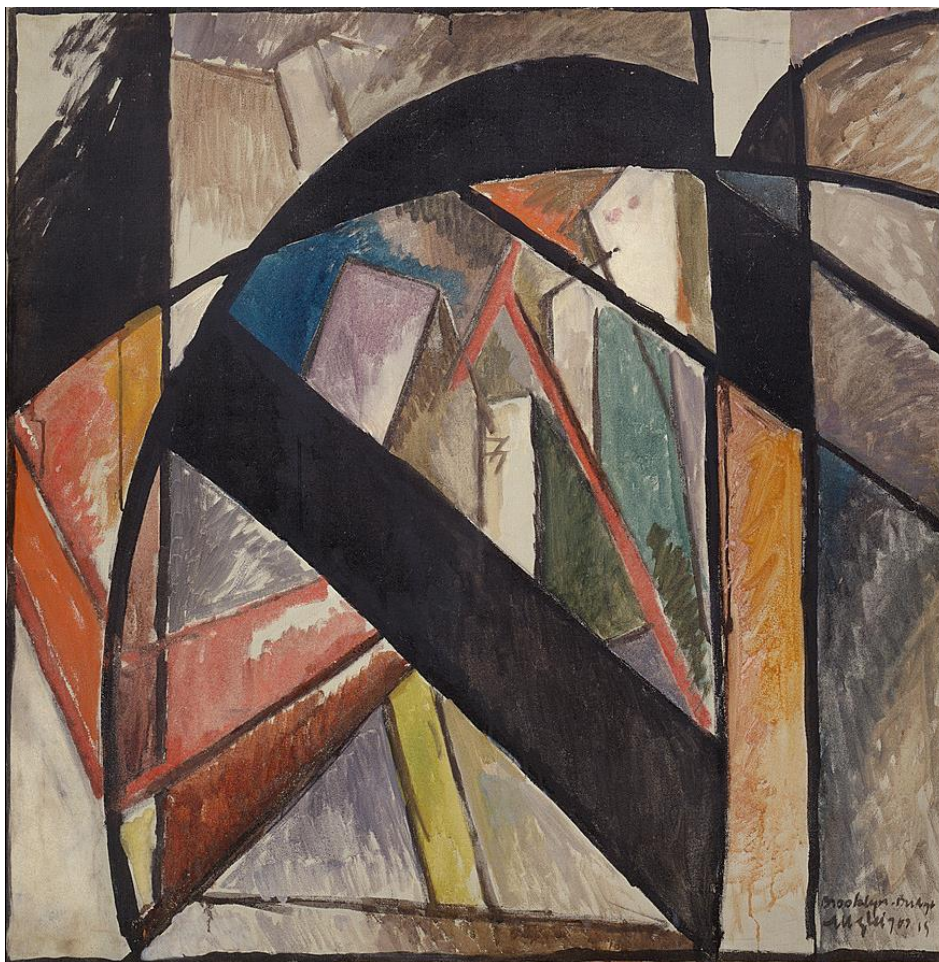
M. Cassattová: Šálka čaju (1879)

glazúra cínová - cínová glazúra

Die gläserne Kette/Sklená reťaz - nemecký „utopistický a korešpondenčný“ krúžok založený architektom Bruno Tautom roku 1914 potom, čo sa vzdal predsedníctva v *Arbeitsrat für Kunst*, keď ho sklamlí dobové politické podmienky, ktoré bránili presadzovať politické ciele hnutia; členmi Sklenej reťaze boli Walter Gropius, Herman Finsterlin, Hans a Wassilij Luckhardtovci a d.; ich cieľom bolo nájsť nový typ *architektúry*; ich korešpondencia bola živým fórom pre diskusiu o nových ideách; pokračovala do decembra 1920 a väčšina príspevkov bola vytlačená v Tautovom časopise *Frühlicht* (Zore); články napomínali architektov, aby hľadali základné organické formy (pozri *skulpturálna architektúra*) ako architektonické zdroje a aby uvádzali do praxe *expresionistickú* vieru v dôležitosť tvorivého nevedomia

Gleizes Albert - (†1953); francúzsky umelec, teoretik, filozof, zakladateľ *kubizmu*; mal vplyv na *parížsku školu*; spolu s J. Metzingerom napísal prvý text o kubizme; bol zakladateľom skupiny *Section d'or/Zlatý rez*, členom galérie *Der Sturm*; jeho spisy ovplyvnili umelecký svet najmä v Nemecku a veľa podnetov rozvíjalo stredisko *Bauhaus*; bol členom *Spoločnosti nezávislých umelcov*; zakladateľ, organizátor a riaditeľ *Abstraction-Création*

https://en.wikipedia.org/wiki/Albert_Gleizes



A. Gleizes: Brooklynský most (1915)

glej - 1.lepidlo z kostí a koží; pozri farby temperové

2.rastlinná alebo živočíšna (pozri bod 1) látka, používaná pre svoju lepivosť ako *pojidlo* pre *farbivá* rozpustné vo vode; glej známy zrejme od *praveku* (pozri *paleolitické jaskynné maľby*), bezpečne doložený v Egypte 3 tisíc pr.Kr.; glej z kostí a koží dobrý v olejovej emulzii; glej tvorí prísadu *papiera* (pozri aj *kaširovanie*), súčasť *podkladu* pre *olejomaľbu* (vystuženie plátna, > zaisťuje nepriepustnosť podmaľby), *temperu* (pre ňu osobitne vhodný tzv. *glej biely*); odfarbením a čistením vzniká *želatína*, používaná tak v grafike ako v sochárstve (*forma želatínová*); slabý *glejový roztok* používaný pri technike gesso a maľbe *temperami*, na vystuženie *papiera* a plátna, kde zaisťuje nepriepustnosť *podmaľby* alebo *olejových farieb*; pozri *šeps*, *carboxymetylcelulóza*
tzv. **glej biely** - glej zafarbený *bielobou kremžskou*, *barytovou* alebo *zinkovou*; používaný ako *podklad* pre *temperu*

glej kaseínový - *kaseínový glej*

glej kostný - glej vyrábaný z kostí (na rozdiel napr. od gleja kožného); používaný v stolárstve ako *glej stolársky*

glej miešaný - glej *stolársky* zmiešaný z *gleja kožného* a kožného

glej stolársky - v *rezbárstve* pomocný materiál; lepidlo zle vzdorujúce vlhkosti, citlivé na masť, mydlovú vodu a nečistotu, ktoré znižujú jeho lepivosť; teplý a naboptný glej sa nanáša na mierne nahriate drevo; pri povrchovom opracovaní otupuje nástroje (pozri *sochárske nástroje skulpturálne*); používa sa ako *glej kostný*, kožný (silno lepivý), nastavovaný (rôznymi prísadami); porovnaj s *kaseínovým glejom*; pozri *glej miešaný*

glej želatínový - tekutina predávaná v obchodoch s maliarskymi potrebami na potieranie príliš pijavého povrchu *akvarelového papiera* pre lepšiu maľbu veľmi zriedenou farbou; pozri *akvarel*

glejová maľba - maľba *farbami glejovými*, zmiešanými z rastlinného alebo zvieracieho *gleja* a *pigmentov*; používaná v divadelnom a interiérovom dekoratívnom *nástennom maliarstve*; riedi sa vodou; farba má matný zamatový tón a odoláva oteru; technika známa v praveku (pozri *praveké jaskynné maľby*), dokázaná v egyptskom umení 3 tisíc pr.Kr.

glejová šablóna - *šablóna glejová*

glejové farby - farby glejové

glejový poliment - poliment glejový

glejový roztok - roztok z vody a glejových granúl, používaný pre impregnáciu podkladu, aby zabránil prenikaniu pojidla v šepsu a farbách do podkladu:

1.pomer pre plátno: 2 lyžice granulovaného gleja na 1 l vody

2.pomer pre pevné dosky: 2,5 lyžice granulovaného gleja na 1 l vody (pre dosku o veľkosti 120x180 cm)

pozri želatínový roztok, glej želatínový; zlátenie

glieda - český termín kleit; jeho zohrievaním vzniká minium

1. smalt

2.massikot/litharge

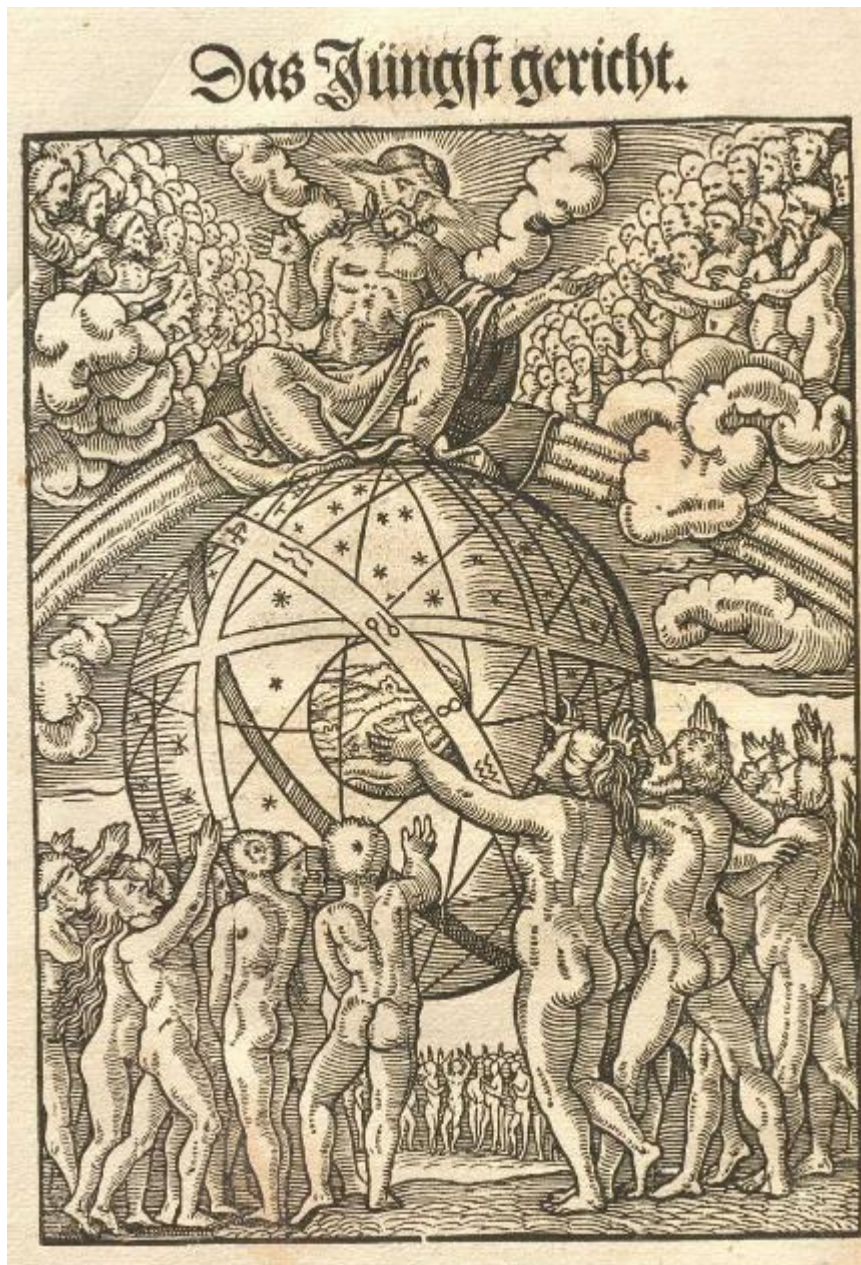
glóbus - pozri zemeguľa, sféra, Urania, pustovník

https://www.google.sk/search?q=Mercator+Globes&espv=2&biw=1848&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjYtirk_47PAhUEOhQKHbp6CjoQsAQIIw&dpr=1

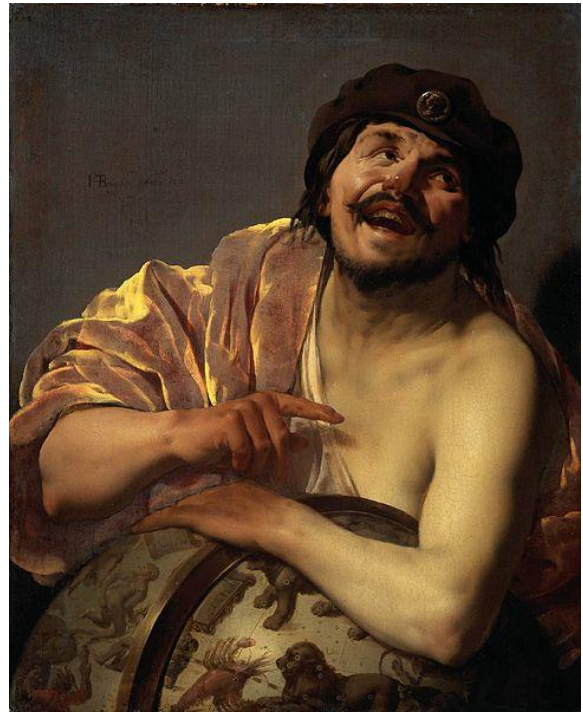
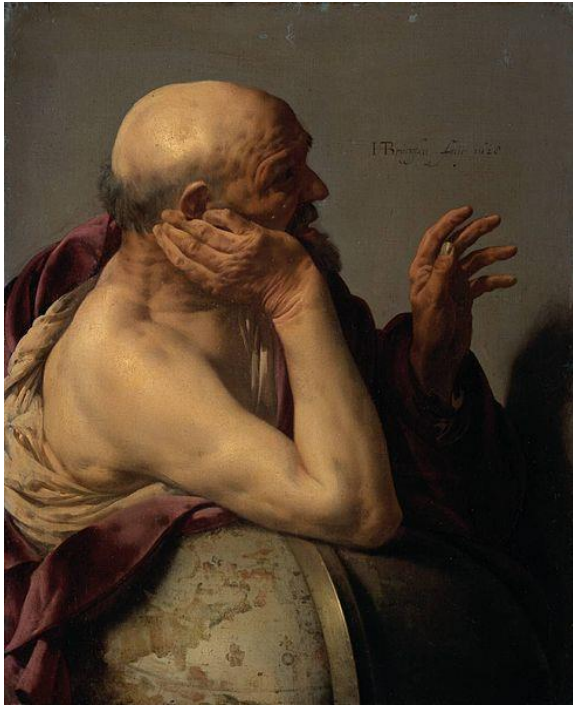
https://www.google.sk/search?q=Gerrit+Dou&espv=2&tbm=isch&imgil=s9s8u5iz5rLwYM%253A%253BvAo1m8CE68Wj0M%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.sightswithin.com%25252FGerrit.Dou%25252FPage_5%25252F&source=iu&pf=m&fir=s9s8u5iz5rLwYM%253A%25252CvAo1m8CE68Wj0M%25252C_&usg=__nn-vj-PVn-3GDhW0raYISxnHeDQ%3D&biw=1852&bih=995&ved=0CCwQyjc&ei=5eUVImZO4efyAP96YGwDA#facrc=&imgdii=&imgrc=s9s8u5iz5rLwYM%253A%253BvAo1m8CE68Wj0M%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.sightswithin.com%25252FGerrit.Dou%25252FScholar_with_Globe.jpg%3Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.sightswithin.com%25252FGerrit.Dou%25252FPage_5%25252F%3B1740%3B2324



D. V. Coornhert: Kôň s glóbusom na chrbte Globe po chrbte a Charitas (rytina zo série štyroch podobenstiev bezuzdného sveta, 1550)



H. Vogtherr I podľa H. Holbeina: Posledný súd (drevoryt, 16.st.)



H. J. Terbrugghen: Demokritos (1628)
H. J. Terbrugghen: Herakleitos (1628)



A. Van Dyck: Portrét otca Jeana Charles della Faille (16.-17.st.)



G. Dou: Maliar vo svojom ateliéri (1647)



M. van Oosterwijk: Vanitas zátišie (17.st.)



F. Bol: Portrét učenca sediaceho pri stole (17.st.)



E. Le Sueur: Urania (1652-1655)



E. J. van Heemskerck: Alchymista vo svojej študovni (17.st.)



B. Bettera: Zátiešie s hudobnými nástrojmi (17.st.)



Maliar 17.-18.st.: Demokritos

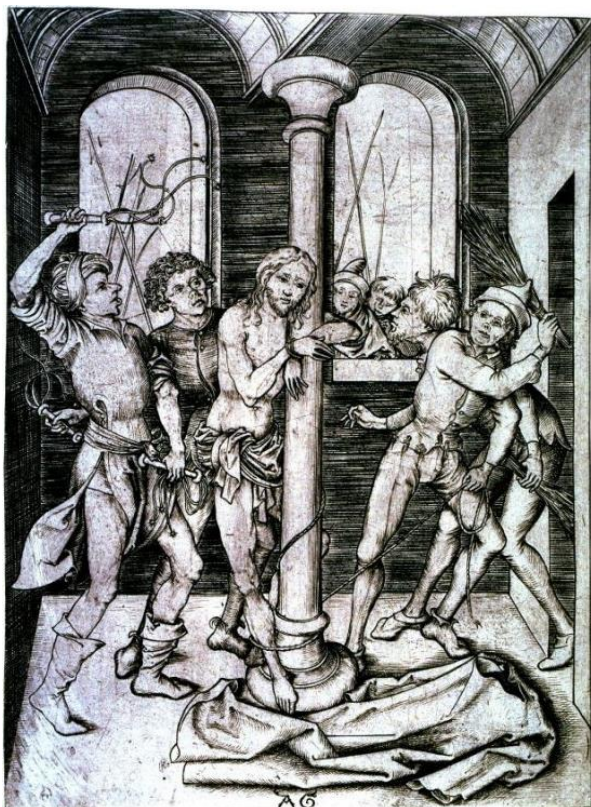


J.-B. S. Chardin: Atribúty vied (1731)



Utagawa Kuniyoshi: Portrét Chicasei Goyo (19.st.)

Glockendon Albrecht -



A. Glockendon: Bičovanie Krista (15.st.)

Glod Adam - (†1952); priemerný, ale komerčne úspešný slovenský maliar; zo všetkých jeho diel je zrejmé, že sa takmer výlučne špecializoval na maľbu vysokohorských *panorám*, najmä *Tatier*; pozri *slovenskí maliari*

<http://www.artinvest.sk/umelec/glod-adam>

https://www.google.sk/search?q=adam+glod+maliar&espv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&tbm=isch&bo=u&source=univ&sa=X&ved=0CDoQsARqFQoTCNz_P70_cgCFUELdwod3BcEbQ&dpr=1

<http://www.dartesro.sk/?act=katalog&KATEGORIA=82&lang=hu>



A. Glod: Tatry (1.pol. 20.st.)



A. Glod: Vysoké Tatry (1.pol. 20.st.)



A. Glod: Vysoké Tatry (1.pol. 20.st.)



A. Glod: Krajina (1.pol. 20.st.)

glória - lat. – „sláva“

Slovník cudzích slov: 1.oslavný *spev* v kresťanskej katolíckej liturgii (Gloria in excelsis Deo – „Sláva Bohu na výsostiach“)

2.obraz s náboženským motívom oslavného charakteru; pozri *apoteóza*



A. Altdorfer: Mária v sláve (1522-1526)



J. Sariñena: Naša Pani nádeje (16.-17.st.)

Gloria - antická *personifikácia* slávy; zobrazovaná ako postava s *kridlami*; pozri *anjel* (Biedermann)

Gloria in excelsis Deo - lat. – „Sláva Bohu na výsostiach“

-tento nápis sa objavuje na *Vianoce* na *betlehemoch*, kde ho zvyčajne držia anjeli; *Gloria in excelsis Deo* je predovšetkým *liturgický* *spev*, ktorý sa spieva na *Bielu sobotu*; pozri *aleluja*

Gloria, laus et honor - lat. – „Sláva, chvála a česť“

Vavřincová v súvislosti s heslom *Kvetná nedeľa: hymnus*, ktorého autorom je biskup *Theodulf z Orleansu* (†821); podľa legendy skladbu zložil v r. 818 počas svojho väzenia v angerskom kláštore

„**Gloriam finis mundi**“ - lat. – „koniec svetskej slávy“; skrátená verzia frázy *Sic transit gloria mundi* („Tak končí svetská sláva“); *Gloriam finis mundi* je jednou zo stredovekých alegórií *márnosti*, preto patrí do okruhu *vanitas*

pozri *ars morendi*, *cursus mundi*, *dance macabre*, *Et in Arcadia ego*, *Gloriam finis mundi*, *chorea machabaetorum*, *corona triumphalis*, *imago mortis*, *In ictu oculi*, *memento mori*, *obrazy smrti*, *sapientia morendi*, *tanec smrti*, *triumf smrti*, *Vanitas*

https://en.wikipedia.org/wiki/Sic_transit_gloria_mundi



L. J. de Valdés: *Gloriam finis mundi* (17.st.)

gloriet - chrámová alebo *pavilónová* záhradná stavba, *besiedka* so strieškou, zvyčajne otvorená a s peknou vyhlídkou; pozri *záhradná architektúra*, *anglický park*, *monopteros*

glorifikácia - oslavovanie, oslava, velebenie niekoho alebo niečoho; porovnaj *apoteóza/zbožštenie*

Glorifikácia Panny Márie - námiet obsahovo blízky *Korunovaniu Panny Márie*; zbožštenia sa zúčastňujú svetské postavy, *anjeli*, zhora prizerá sv. *Trojica* apod.



A. Dürer: Glorifikácia Panny Márie

gloriola - *svätožiara, nimbus*; svetelný kotúč okolo hlavy alebo nad hlavou *svätcov* a *anjelov*; pozri *manderla/mandorla, aureola*



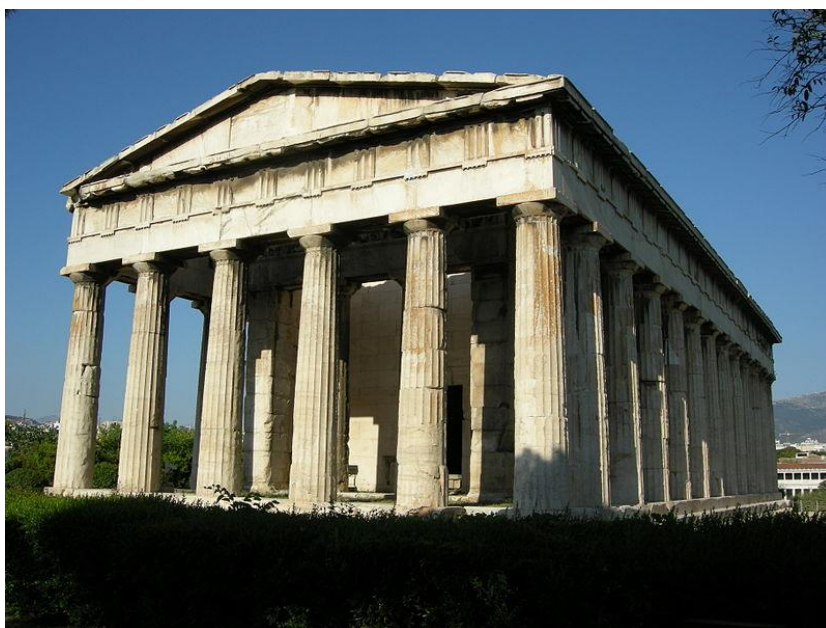
A. Altdorfer: Mária v sláve (1522-1526)

glot - český výraz *klot* ale i *glot*; *bavlnená* tkanina s lesklým povrchom; pozri *tkanina*, *textília*

glutae - gréc. – „kvapky“; ozdobný prvok pod *triglyfmi* dórskeho kladia; pozri *antická architektúra*



Dekoratívne emblémy Cirkusu Bath



Hefaistov chrám v Aténach

glycerín/glycerol - trojsýtny alkohol, v *akvarelu* používaný na spomalenie doby schnutia farieb
glyf/glyph -

<http://it.wikipedia.org/wiki/Glifo>

glyfy - bočné zárezy na dórskom *kladí*; pozri *triglyf*; *dórsky poriadok*

glykasmos - lomený perleťový odtieň, jedna z vrstiev byzantského *inkarnátu*; pozri *protoplasmos*, *sarka*; *ikona*;
maliarstvo byzantské

Glykofylousa - prídomok *Márie*: gréc. – „sladko milujúca“; pozri *Mária Glykophilusa*, *Panaghia Glykophylousa*

glyptické písmo - prvý písomný systém typu *obrázkového písma*; pozri *hieroglyfy*

glyptický - z gréc. *glyfein* – „vydlabať, vyrezávať do hĺbky“; rytý, rezaný, brúsený, t.j. ubieraním pod rovinu hmoty; staršie označenie termínu *skulptúrny*; opak *plastického*

glyptický reliéf/ponorený reliéf/en creux/rytý reliéf - reliéf, ktorého hmota je odoberaná do hĺbky, t.j. pod hornú rovinu hmoty (pozri *rovina reliéfná*); postup známy už v *babylonskom umení* (*pečatné*

valčeky), na egyptských *pečatidlách*, *koptských* reliéfoch, *gemmach* (*intaglia*); porovnaj *zapustený reliéf* (? synonymické termíny); pozri *medailérstvo*; *plošnosť*

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%B3%D0%B8%D0%BF%D0%B5%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5%D0%B8%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D1%84%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5%D0%BF%D0%B8%D1%81%D1%8C%D0%BC%D0%BE>

glyptika - z gréc. glyfein – „vydlabať, vyrezávať do hĺbky“; umelecké rezanie *skla*, *kameňa*, *drahokamu*, užívané v staroveku k výrobe *šperkov* a *pečatidiel* (pozri *kassitské umenie*); pozri *gemma*, *gemoglyptika*; *sochárstvo*; *intaglia*

Slovník cudzích slov: 1.umelecké rezanie a rytie do *drahých kameňov*, *skla* reliéfnou rezbou do hĺbky

2.*diela* takto vytvorené

glyptotéka - z gréc. glyptos – „rytý“, théké – „zbierka“;

1.pôvodne zbierka *glyptiky* (*gemmy*); jej druhom je *daktyliotéka*, zbierka rezaných kameňov určených do prsteňov; pozri *galéria*

2.neskoršie zbierka sochárskych diel, najmä *antických* (napr. mníchovská Glyptotéka, pozri *Eirene Keofisodotova*, *Poseidón a Amfitrité*); pozri *zberateľstvo/zbierka*

3.prenesene budova, *galéria*



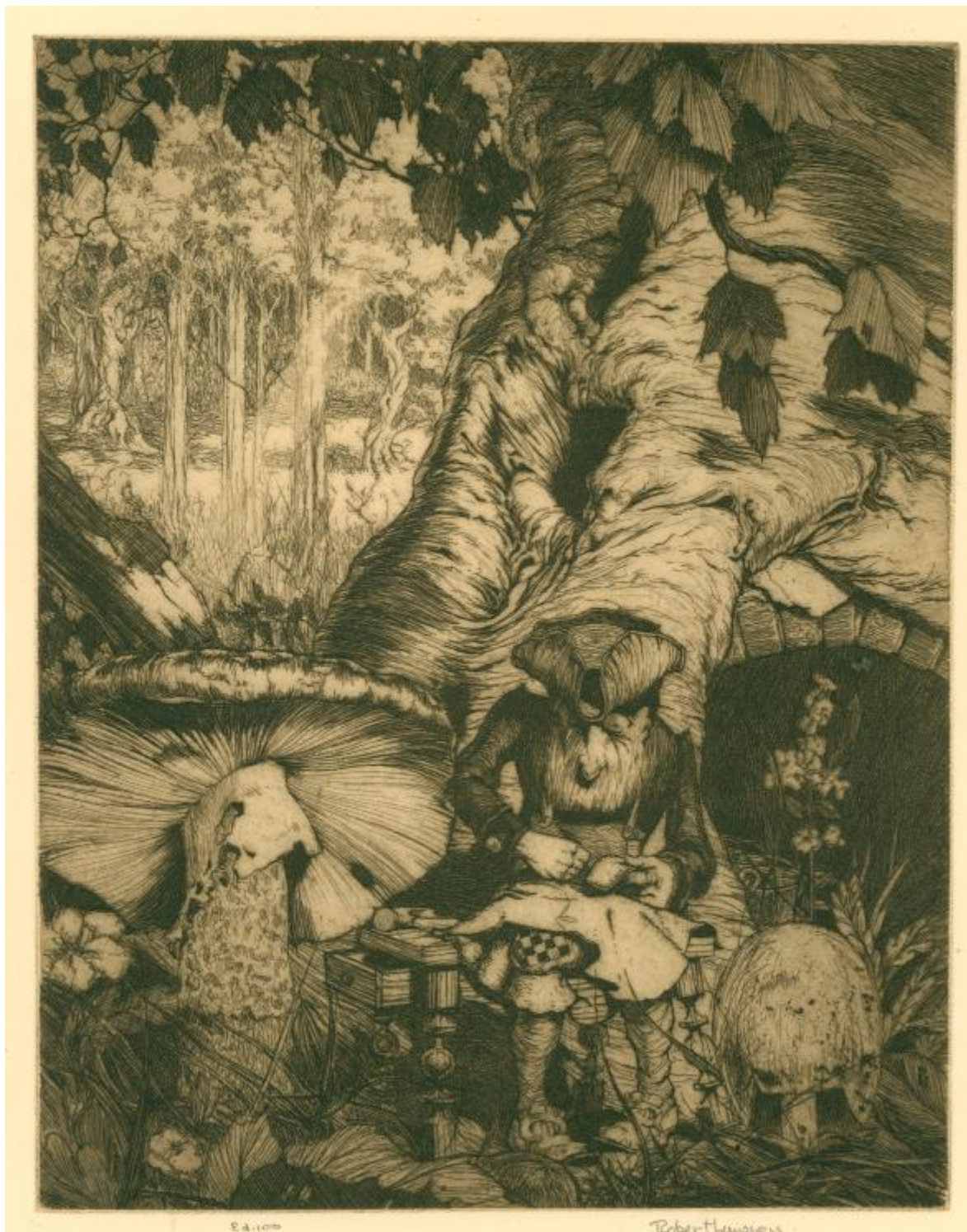
J. Zoffany: Charles Townley a priatelia v jeho knižnici (konverzačný kus, 1782)

Gnippahellir - v *severskej mytológii* jaskyňa, ktorá sa nachádza pri vstupe do *Helheimu*; žije v nej pes *Garm*, ktorý stráži vchod do ríše mŕtvych; pozri jaskyňa, lokality v severskej mytológii

gnóm - duch, *škriatok*, *démon*, ovládaný stredovekým mágom; je maličký duch renesančnej mágie a alchýmie, najprv predstavil *Paracelsus* v 16.st.; neskôr prijatý novšími autormi, vrátane tých, ktorí píšú modernú fantastickú literatúru; jeho vlastnosti boli interpretované tak, aby vyhovovali potrebám rôznych príbehov, ale zvyčajne opisovaný ako malý humanoid, ktorý žije v podzemí; slovo pochádza z latinského *gnomus*, ktoré sa prvé objavilo v diele švajčiarskeho alchymistu *Paracelsa* žijúceho v 16.st., prípadne ide o odvodeninu z lat. *genomos* (odvodené z gréc. *γη-νομος/gemonos* – dosl. „obývajúci zem“); *Paracelsus* používa *gnóma* ako synonymum *pygmaea* a klasifikuje ho ako ich ako ducha zeme; písal, že veľmi neochotne komunikujú s ľuďmi a sú schopní sa

pohybovať po pevnej zemi ako vo vzduchu; gnómovia sú príbuzní bytostiam majú svojich mnohých starovekých a stredovekých mytológií, strážiacich bane a drahé podzemné poklady, najmä ako boli germánski škriatkovia, fínsky duch *haltija*, grécki Chalybes, Telchines alebo Dactyls; pozri *božstvá*, *duchovia* a *mýtické bytosti*, *haltija*, *mágia*, *alchýmia*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Gnome>



R. Lawson: Skrytý hlboko v starom dreve, gnóm sa pripravuje pracovať na strede svojej muchotrávky (hlbkotlač, zač. 20.st.)



John Bauer: Gnómovia (ilustrácia knihy Alfreda Smedberga: The trolls and the gnome boy, 1909)

gnómón - staroveké *slnčné hodiny* v podobe stĺpa na vodorovnej rovine s niekoľkými sústredenými *kružnicami*; podľa dĺžky a smeru vrhnutého tieňa sa určovala doba slnovratu a rovnodennosti

gnosis - gr. – „poznanie“; preniknutie do tajomstva prírody; v idealistickej filozofii aj vniknutie do tajomstva božstva; pozri *hieros gamos*

gnosticismus - náboženský smer, ktorý spájal kresťanské učenie s *helénskou* filozofiou

Slovník cudzích slov: nábožensko-filozofický smer v 1.-3.st., ktorý vznikol zmiešaním judaistického a kresťanského *náboženstva* s rôznymi *mystickými* prvkami *helenistickej* filozofie a predstavami orientálneho myslenia, snažiaci sa na základe filozofických špekulácií poznať tajomstvá ukryté vo viere a tak dospieť ku spásu

-v súvislosti s heslom *Judášovo evanjelium*: text pochádza z egyptskej *gnostickej* sekty a už prvotná cirkev ho považovala za *kacírsky*; je to spis sekty *kainitov*, ktorá podľa Irenea z Lyonu uctievala *Kaina* a *Judáša*; spis tvrdí, že *Ježiš* sám požiadal *Judáša*, aby ho zradil, aby sa *Ježišova duša* mohla oslobodiť od tela, čo celkom vyjadruje gnostické učenie o spasení, v ktorom *telo* vystupuje ako niečo zlé, *negatívne*, od čoho sa treba oslobodiť

www: na začiatku 4.st. boli gnostici vylúčení z kostolov a bolo im oficiálne zakázané stretávanie; do poloviny 4.st. boli ich knihy zakázané a na konci 4.st. im hrozil v *Rímskej ríši* trest smrti; sethiáni, archonti, basilidiáni, valentiniani a manichejci sa zdajú byť iba školy kresťanského gnosticizmu; pozri *Abraxas*

pozri *pentagram* (Biedermann); *písmeno*, *alfa a omega*, *ABPACAZ*, *abraxas*; *demiurg*; *Jaldabaoth*, *Sabaoth*, *Samael*, *ophites/ofites*, *adamiti 1*, *mandejci*; *Jánov apokryf*/*Jánove apokryfné evanjelium*; *kainisti*; *kabala*; *theozofia*

gnozeológia - náuka zaoberajúca sa problémami pôvodu, ciest, hraníc poznania, pravdy a i.

gNyan - www: v predbudhistickom období sa skladal tibetský *vesmír* z troch sfér; tie obýval značný a stále sa rozrastajúci počet najrôznejších bytostí; v najnižšej, podzemnej sfére boli *Sri* a *Sab-dgab*, od ktorých ľudia niekedy dostávali poklady, ale väčšinou to boli *upíry*, ktoré napádali nemluvňatá (pozri *deti*); ďalší nebezpeční tvorovia *gNyan* obývali stromy a skaly (porovnaj grécke *nymfy dryády*, *hamadryády*, *oreády*); keď si ich niekto pohneval, zoslali naň rôzne *choroby*; pozri *tibetskí bohovia*; *vesmír*